

Vidal Aragonés: “Es pot ser independentista i sentir-se andalús, castellà o espanyol”

"Un camp de garrofers". Això era gairebé Cornellà de Llobregat fins que a partir dels anys cinquanta i seixanta va haver d'acollir milers d'immigrants d'origen andalús, castellà, gallec o extremeny. Vidal Aragonés (1978) ens parla de Sant Ildefons, el barri de Cornellà on va néixer, amb un orgull sincer. Hem quedat amb ell per passejar-hi un dissabte fred. L'ara diputat de la CUP en coneix gairebé cada cantonada, i rere cada cantonada hi ha una història. Aquí va néixer i créixer, i aquí va començar a militar, de molt jove, en el moviment estudiantil. Conversem sobre la seva trajectòria personal i política, sobre el paper de l'esquerra als barris i el present i futur de l'independentisme.

Text: Àngel Ferrero / Fotos: Ivan Giménez

Són setmanes intenses per a la CUP. La formació de l'esquerra independentista ha decidit abstenir-se en la investidura de Jordi Sànchez, el candidat proposat per ERC i Junts per Catalunya. Va ser Aragonés el responsable [d'explicar davant dels mitjans](#) la decisió dels cupaires. "Els seus plantejaments són de submissió a la legalitat espanyola i de no avançar en els problemes de les classes populars", va lamentar referint-se a la resta de formacions independentistes. "Mentre segueixen instal·lats en l'autonomisme no hi ha acord possible." Avui, però, no parlarem de l'actualitat política més voluble del moment, sinó de les qüestions de fons.

Tot passejant per Sant Ildefons, Aragonés ens explica que les minyones de les cases de Sarrià i Sant Gervasi vénen fins aquí —millor dit: són enviades fins aquí— amb autobús a comprar, perquè al mercat de Cornellà es pot trobar "la millor relació qualitat-preu de tot Barcelona". A esquerra i dreta del mercat s'eleven els blocs de pisos que caracteritzen l'extraradi barceloní. La majoria, ens diu, són de pisos de 35, 45 o 65 metres quadrats com a molt, que van allotjar en molt poc de temps "pobles sencers" arribats d'altres punts de l'Estat espanyol. Mentre ens detalla la història de Cornellà, arribem al carrer del Doctor Arús, on es troba el monument a Blas Infante. Algú ha posat un adhesiu de Ciutadans (C's) sobre la placa commemorativa. Cada 28 de febrer es recorda aquí el polític andalusista. En els darrers homenatges, el Partit Popular i C's hi han intentat posar la bandera espanyola, però els cornellanencs "l'han tret" perquè "aquesta és la bandera dels qui van assassinar Blas Infante", relata Aragonés.

"Hem d'explicar que treballem per mantenir totes les identitats dintre d'un projecte comú: la República"

La qüestió de la identitat és un tema comú quan es parla de l'extraradi de Barcelona. Quin pes té en barris com Cornellà?

Per descomptat que hi pesa, però hem de fer una distinció. Es pot ser independentista català i identificar-se identitàriament amb Andalusia, amb Castella o fins i tot amb Espanya? La resposta és que sí, que és possible. És una qüestió que l'independentisme no està treballant com caldria. No demanem a ningú que renunciï als seus orígens. Jo no vull renunciar als meus orígens, ni de classe ni de nació: els meus orígens nacionals són castellans, no catalans, i els meus orígens de classe són de classe treballadora, no petitburgesa. Ningú ha de renunciar als seus orígens, però això no ens ha de portar a entendre mecànicament que tothom qui té origen a l'Estat espanyol mai podrà ser independentista. És una realitat que fins ara hi ha gent amb una identitat lligada a l'Estat espanyol que no permet que s'identifiqui amb el projecte republicà. Hem de treballar en aquests barris per insistir que estem treballant per mantenir totes aquestes identitats dintre d'un projecte comú. Aquest projecte és el de la República. Però això només ho aconseguirem si la República significa avançar socialment; si no, no tenim res a oferir a la població. Però el projecte republicà no pot comptar amb un 100% de suport: una part del país serà sempre conservadora i una petita part sempre es voldrà identificar amb la defensa de l'Estat espanyol, que és el seu marc mental. És respectable. Insistim massa en aquesta idea, fins i tot quan diem que la CUP no entra en aquests barris. La CUP ha d'entrar en tots els barris, també en els de la classe treballadora catalana, on guanya Junts per Catalunya. El vot a JxCat o C's representa coses absolutament diferents, però són treballadors qui els voten. És una derrota de l'esquerra.

Una de les coses que es comenten molt és que la CUP no arriba a aquests barris.

És evident que no hi ha entrat i fins i tot, en les darreres eleccions, hi va retrocedir. Els resultats de la CUP el 21-D han estat pitjors que els del setembre del 2015 i fins i tot una mica pitjors que en les darreres municipals. La CUP no entrarà amb força als barris de l'àrea metropolitana de Barcelona fins que no faci un treball de camp, és a dir, fins que comenci a inserir-se en la societat civil i el teixit que l'esquerra política ha abandonat. Fins que no tinguem una major presència en el moviment sindical i a les associacions de veïns, això no es donarà. Fins ara és una avantguarda política. Que és important. Però cal fer el salt a una acció de masses.

“S’ha de combatre l’estigmatització que suposen termes com ‘xarnego’ o ‘chav’, no consolidar-los com una realitat”

La pujada de Ciutadans a Sant Ildefons ha sorprès molta gent. Històricament, recorda Aragonés, Cornellà ha estat un graner de vots del PSUC i del PSC. El PSUC va arribar a tenir un miler de militants al barri i “controlava comunitats senceres de veïns”. “Amb el pas del temps, els comunistes van anar retrocedint, com a tot arreu a Europa, sense que ningú ocupi aquest espai. I sorprèn perquè Cornellà és una història de resistència.”

Vidal Aragonés recorda com de petit baixava a jugar al carrer sense asfaltar, menys els dies de pluja, perquè es convertia en un fangar. A la ‘ciudad satélite’, com se la coneixia, no hi havia biblioteca ni ambulatori: els veïns havien d’anar a un altre barri per poder estudiar o ser atesos. Els avis d’Aragonés van arribar a Cornellà procedents de Calzada de Calatrava (Castella - la Manxa). El seu avi va ser pastor a Castella i grum a Jaén abans d’entrar a treballar a la metal·lúrgia al Baix Llobregat, on va passar 40 anys de la seva vida. Encara se’n recorda de com el seu avi havia de despertar-se a les cinc de la matinada per anar a la fàbrica. L’edifici ja no existeix: va ser enderrocat per construir habitatges durant els anys de ‘boom’ del sector immobiliari. Un altre dels seus records és el de la sirena de la fàbrica de motocicletes Montesa. “Jo sabia que eren les dues de la tarda per la sirena de la fàbrica: era quan havia de dinar abans de tornar a l’escola.” Després de 8 o 10 hores de feina a la fàbrica, assenyala, era difícil aprendre l’idioma, i a casa no es parlava català. Tot i que el va aprendre a l’escola i a l’institut, el diputat cupaire no el va començar a parlar fins als 16 anys.

Et sorprèn que alguns llocs comuns es repeteixin tant des de fa anys? A la CUP, sense anar més lluny, hem vist passar molts polítics amb pares i avis que no eren catalans.

Ha estat un procés natural. S’ha destacat el cas de David Fernández perquè els seus avis eren de Zamora. Però Isabel Vallet és del País Valencià. Els avis de Quim Arrufat eren d’Aragó. Es va parlar molt d’Antonio Baños, però la segona persona de la llista era Anna Gabriel: el seu pare era andalús i tenia una àvia murciana. L’àvia de Carles Riera era andalusa, parlava amb ella en castellà. Els orígens de Maria Sirvent són al País Valencià. I Natàlia Sánchez, jo no sé si això ho sap molta gent, però la seva mare és d’origen llatinoamericà: el seu segon cognom, Dipp, és d’origen llatinoamericà. I, en el meu cas, no tinc cap familiar català!

Què et sembla tot aquest discurs del ‘xarnegisme’ que ara sembla que revifa?

Un error. Jo no faré mai bandera ni de l’orgull xarnego ni de l’orgull de ‘chav’. De cap dels dos. Jo tinc un orgull castellà: la meva família és castellana; per què no m’he de sentir orgullós de les meves arrels? Però és una qüestió personal: de les meves arrels i del meu passat. Igual que a Cornellà hi ha companys de l’esquerra independentista i que porten banderes andalusistes perquè el seu orgull és ser fills i filles d’andalusos. Però mai s’ha de cosificar la figura del xarnego. I aquest discurs s’ha assumit per una determinada esquerra. Igual que quan cosifiquem el concepte dels ‘chavs’. S’ha de combatre l’estigmatització que suposen aquests termes, no consolidar-los com una realitat. En el cas dels ‘chavs’, és una baixa consciència de classe i un desenvolupament en els paràmetres clàssics d’ideologia capitalista. Això no significa que siguin els responsables de la seva situació. A l’inrevés: estan patint aquesta realitat en veure’s segregats per aquesta identitat.

“La classe treballadora en aquest país no és únicament d’origen immigrant espanyol”

No els has esmentat, però entenc que hi ha una crítica al discurs de Podem i dels Comuns.

No tinc cap problema en dir-ho. Crec que s'han equivocat en la lectura política quan, per pescar quatre vots, construeixen una realitat política que és falsa: la classe treballadora en aquest país no és únicament d'origen immigrant espanyol. És clar que hi ha treballadors d'origen immigrant castellà o andalús, però també d'origen català —de fet, la majoria— i magrebí, subsaharià, llatinoamericà, xinès o de l'Europa de l'Est. Aquesta diferenciació entre catalans 'burgesos' i una classe treballadora espanyola és una construcció ideològica que obvia la diversitat cultural de la classe treballadora catalana i que els passa factura. En el fons, és recuperar el lerrouxisme en el sentit clàssic. Jo faig una crida molt honesta a Podem: que facin una defensa de la sobirania nacional espanyola i que li guanyin espai a Ciutadans. Això em semblarà respectable. Però apostar per una sobirania nacional espanyola i un projecte nacional-popular espanyol no significa jugar al lerrouxisme, que és el que han fet. O que directament oposin les tradicions de l'esquerra al dret a l'autodeterminació. Ho dic amb respecte, perquè és una organització que no és la meua.

Ara que ho has comentat, se'n parla poc, dels altres immigrants. Com s'arriba, i no només com a partit polític, a aquestes noves comunitats d'immigrants?

Com va arribar l'esquerra política, a aquesta ciutat, Cornellà, als andalusos i als castellans? Ho van fer de la mà d'una organització, Bandera Roja, que va apostar per les comissions de barris o comissions de fàbrica. Era un treball polític molt acurat als barris. A les noves comunitats d'immigrants també s'hi arribarà per aquesta via, quan tinguem clar que hem de fer una feina en aquests barris. Ara estem fent un treball des de les altures, des de la macropolítica, des de les institucions, des dels debats d'alt nivell ideològic. No estem defensant tant les estructures dels barris, defensant-los davant la seva situació concreta. Però hi arribarem. A un amazic o a un equatorià li és igual si l'esquerra és independentista o no ho és. Potser ha arribat a aquesta comunitat i s'ha sentit espanyol, potser hi ha arribat i s'ha sentit català. Depenent de la seva identificació, actuarà en conseqüència políticament. Si se senten catalans, i volen defensar la seva catalanitat, se sentiran part de la defensa d'aquest projecte. Cal treballar molt al costat, i no al·lisonant ni amb grans discursos polítics.

“La diferenciació entre catalans 'burgesos' i una classe treballadora espanyola és una construcció ideològica que obvia la diversitat cultural de la classe treballadora”

El procés us ha tret energies per fer aquesta tasca?

No. Ens les treuen les institucions, però no el procés. A l'inrevés: la lluita per la independència de Catalunya ha possibilitat a l'esquerra revolucionària entrar en nous espais. De la mateixa manera que l'onada del 15-M ens va permetre arribar a una major part de la població des del punt de vista social, el procés independentista ens ha permès arribar-hi des del punt de vista nacional. A la gent d'Alternativa d'Esquerra de Cornellà, en aquesta ciutat, se'ns coneixia molt perquè alguns érem regidors a l'Ajuntament per una candidatura unitària. Avui se'ns coneix per la defensa, fins i tot física, que vam fer dels col·legis electorals durant l'1-O. Això ens ha obert possibilitats, no ens n'ha tret. El que resta és centrar-nos en la institució. Cal tenir un full de ruta i unes línies de treball en paral·lel, i mantenir-les: això és el que funciona.

“La lluita per la independència ha possibilitat a l'esquerra revolucionària entrar en nous espais”

Passem per davant de la comissaria de la Policia Nacional a l'avinguda de Sant Ildefons. Aquest edifici va ser l'escenari d'una coneguda manifestació després de la mort, amb només 18 anys, de [Jorge Bolancel](#), més conegut com 'El Bolan'. Bolancel, que havia participat en les protestes contra la reforma laboral que permetria la creació de les empreses de treball temporal (ETT) i havia estat detingut en ocasions reiterades, es va suïcidar llançant-se a les vies del tren poques hores després de sortir d'un interrogatori. Aragonés encara se'n recorda, d'aquella protesta, un dels moments polítics que més el van marcar.

Com vas arribar a la CUP?

L'any 93-94, molt poc després de caure el Mur de Berlín, jo era una persona molt polititzada, amb una simpatia pel que ha significat històricament el trotskisme. Intentava mantenir relacions amb les organitzacions trotskistes que teníem al Principat. Però segurament per cultura juvenil, l'any 95, amb qui més contacte tenia era amb les organitzacions de l'esquerra independentista: parlo de la PUA, però també de la CUP i d'Endavant. Molt poca gent sap que el 2012 la CUP de Nou Barris em va demanar que anés a la seva candidatura. Els vaig escriure una carta, que recordava en aquesta darrera campanya a Nou Barris, explicant per què no volia anar-hi, tot i que estava molt il·lusionat i vaig assistir a tots els actes de campanya.

Després, a Cornellà, es va intentar fer una CUP...

I no va funcionar. Jo no vaig participar en aquest projecte. Però d'aquest espai neix Alternativa d'Esquerres de Cornellà. A la tardor del 2014 em demanen signar el manifest de Crida Constituent, que després s'integra a la CUP. Al gener del 2015 es fa la presentació de l'impuls per la CUP-CC i se'm demana que parli al Poblenou en un acte organitzat per la CUP, i l'endemà 'El País' publica que jo sóc de la CUP... En aquell moment començo a treballar per impulsar la candidatura i ens integrem a les organitzacions que donaven suport a la CUP. Aquest és el salt.

"Si tens un origen de classe treballadora, la perspectiva de la derrota és una normalitat. Els treballadors guanyem molt poques vegades contra l'empresa"

Tornem enrere. Per què vas escollir estudiar dret?

Vaig escollir dret perquè tenia un record molt clar... El meu pare recordava molt que en tots els acomiadaments eren presents [Albert Fina](#) i altres advocats laboralistes vinculats al PSUC que els portaven. No era gaire normal que la gent del meu barri anés a la universitat, però jo ja sóc d'una generació en la qual hi havia més gent que hi anava. La meva germana també hi va anar, per exemple. Som les primeres persones de la meva família que hi anem; abans ningú no hi havia anat. Tampoc a l'institut, ningú no havia passat de l'educació bàsica. Quan vaig acabar el COU, segurament m'hauria agradat més estudiar història o ciències polítiques, però vaig acabar estudiant dret a la UB perquè tenia la sensació que tindria més possibilitats de guanyar-me la vida. Això a casa es veu de manera contradictòria: el meu pare estava a favor que estudiés dret, i la meva mare volia que estudiés a la universitat, però també volia que em col·loqués a la Roca o a la Seat; tenia una visió més obrerista.

Quin era l'ambient de la facultat?

Desastrós, lamentable. L'organització majoritària era Acció Universitaria, una organització no de dretes, sinó d'extrema dreta. Tinc el record del bar de la facultat, on anava, com qualsevol jove, amb samarretes del Che, alguna 'bomber' amb la falç i el martell, i tenir davant 10 o 15 nazis amb esvàstiques o cèltiques, que mai es van atrevir ni a insultar-me. Em prenia el cafè amb 15 nazis al

davant, nazis de casa bona, que eren ultraespanyolistes i feixistes. L'esquerra política estava totalment destrossada. A la Facultat de Dret vaig trobar referents de resistència ideològica. Un al Departament de Filosofia del Dret, on hi havia [Juan Ramón Capella](#) i tots els seus deixebles, molta gent vinculada històricament al PSUC i fins i tot més a l'esquerra; després, al Departament de Dret Penal, amb Joan Josep Queralt, i al Departament de Dret Constitucional, on hi havia gent que havia estat del PSUC amb un discurs molt socialdemòcrata. I al Departament de Treball —que era de dreta i d'extrema dreta— hi havia un professor que havia estat candidat de Fuerza Nueva, Manuel García Fernández, i que intentava provocar-me a les classes. També una persona molt especial que és Fernando Almendros, l'únic professor d'aquell departament que no era de dretes.

“Com a advocat, amb 25 anys jo cobrava el doble del que cobrava el meu pare i el triple que la meva mare”

Com vas acabar al Col·lectiu Ronda?

Vaig estudiar becat, com tants altres fills i filles de classe treballadora. Amb una beca del Ministeri d'Educació. Estava a punt acabar la carrera quan vaig fer una entrevista personal a Ronda i un test psicotècnic de cinc o sis hores, molt extens. Al setembre del 2002 vaig fer una altra entrevista personal i l'1 d'octubre començava a treballar a Ronda.

Conec un advocat que diu que ser laboralista és l'especialització moralment més complicada: si representes l'empresa, tornes a casa amb remordiments de consciència; si representes el client, gairebé mai no guanyes.

No he tingut mai aquesta sensació. És cert que aquesta és la visió des d'un àmbit general, des de la perspectiva d'ambició d'un advocat. T'explico per què: si tens un origen de classe treballadora, la perspectiva de la derrota és una normalitat. Els treballadors guanyem molt poques vegades contra l'empresa. Hi ha lluites victorioses i n'hi haurà. Però la realitat és que som la part feble i jo sempre m'he sentit com la persona que acompanya la part feble. Però era el meu espai natural, el mateix que jo havia viscut al barri, i no em frustrava. Quant als ingressos: amb 25 anys jo cobrava el doble que cobrava el meu pare i el triple que cobrava la meva mare. Per guanyar-te la vida com a advocat laboralista, s'ha de picar molta pedra i treballar molt. A Ronda es pica molta pedra i es treballa moltíssim. Però amb 25 anys això no ho veus. També és cert que durant tots aquests anys he vist molt poques sentències desestimàtores. A partir del 2012 s'ha complicat per les contrareformes laborals. S'ha de picar més pedra, és més complicat entendre la normativa.

“Quan sento alguns diputats parlar de ‘classe treballadora’, em fa vergonya. Crec que ni s'imaginem com és la vida de la classe treballadora de la qual parlen”

Quan vas entrar a Ronda vas mudar-te a Gràcia. Com vas viure el canvi? I com vas viure el retorn a Cornellà anys després?

Me'n vaig a Gràcia per amor. La meva parella és de Barcelona i em diu que vol anar a viure al barri on van viure els seus pares i avis, que és el barri de Gràcia. Va ser enriquidor conèixer una altra realitat cultural i política. Igual que anar al poble de la meva companya, Vilanova de Bellpuig, al Pla d'Urgell. Et dona una altra visió del país, encara molt més complexa. Gràcia és un barri molt interessant pel que fa a moviments socials, és una mena de microclima del país: amb classe treballadora, petita burgesia i joves radicalitzats. Per tant, una experiència molt interessant, però sempre m'hi vaig sentir de fora. No era el meu barri. Quan torno, Cornellà era molt més complex i

divers. Ja no era el barri d'andalusos, de castellans i d'extremenys, sinó un barri de magrebins, llatinoamericans, xinesos, gent de l'Europa de l'Est. Hi torno en plena explosió de la crisi, el 2011, i hi veig molt patiment, i el barri va més camí de ser el barri dels vuitanta, amb els ionquis, que no el barri dels noranta, quan hi havia gent que tenia segona residència. Hi torno mesos abans del 15-M i les mobilitzacions del 2011. Bona part d'Alternativa d'Esquerres de Cornellà vénen del 15-M. L'any següent em diuen amics i amigues de l'esquerra independentista que a Cornellà hi ha gent fent campanya per la CUP. Això em meravella.

Com és la vida de diputat vivint a Cornellà?

Vivint-hi i no en marxaré. Moltes vegades, quan he sentit parlar de "classe treballadora" a alguns diputats i diputades, m'ha fet vergonya. Crec que ni s'imaginen com és la vida de la classe treballadora. No demano a ningú que visqui allà on no ha nascut. I es pot viure en un altre barri i defensar els interessos de la classe treballadora. Però moltes vegades sembla que no tenen ni idea del que significa anar a treballar de manera assalariada, treballar en una fàbrica, viure en un barri de classe treballadora. I no únicament els diputats de dretes: també alguns d'esquerres. També he dit darrerament que no s'ha d'idealitzar la classe treballadora. A la nostra classe hi ha molts prejudicis: classistes, masclistes... Però el que tinc molt clar és que no hi ha canvi revolucionari sense participació de la classe treballadora. No ho dic per perjudici a la petita burgesia, que pot arribar a ser políticament molt sacrificada. Però és una qüestió material. I cada dia, quan arribo al Parlament, el primer que faig és saludar les treballadores: les treballadores de la neteja, els uixers... M'ha sobtat perquè m'han dit que els cridava l'atenció que els saludés. Hi ha gent que ho feia, però no era general. A la majoria de diputats no els saludo: no tinc res a veure a ells. Un tracte cordial i amb educació, res més. A les treballadores m'agrada preguntar-los com ha anat el dia, com els va a la feina.

"A Barcelona qui em reconeix és el votant independentista; a Cornellà, l'espectador de La Sexta"

Mentre passejàvem per Sant Ildefons ens ha parat un home que t'ha reconegut de veure't a La Sexta. Com ho portes?

T'ho diré amb tota sinceritat: per ara és força agradable. Hi ha dues realitats: a Barcelona qui em reconeix i qui m'identifica és el votant independentista, i aquí, a Cornellà, qui em reconeix és perquè és espectador de La Sexta. M'ha tocat molt anar a La Sexta els darrers dos mesos; hi he anat unes quatre o cinc vegades. T'adones de l'impacte que té la televisió. Gent de Cornellà que no em reconeixia com a regidor —tot i ser el cap de l'oposició— em reconeix per haver sortit a la televisió. És normalment un votant no independentista, però que viu amb molt d'orgull que una persona del seu barri i d'extracció treballadora sigui als debats, miri de tu a tu la resta de polítics i "los machaque", "les explique". D'això, n'estan molt orgullosos. A Cornellà escolto comentaris com "yo no he votado a la CUP, pero estoy muy contento" o "lo hacéis bien, qué cojones tenéis los de la CUP". En tot cas, no m'agradaria gens que això ho hagués de pagar la meua companya o el meu fill: el càrrec institucional sóc jo.